

Datum van inontvangstneming : 03/02/2015

Zaak C-612/14**Verzoek om een prejudiciële beslissing****Datum van indiening:**

29 december 2014

Verwijzende rechter:

Handelsgericht Wien (Oostenrijk)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

12 december 2014

Verzoekende partij:

Stephan Naumann

Verwerende partij:

Austrian Airlines AG

[Or. 1]

REPUBLIEK OOSTENRIJK

HANDELSGERICHT WIEN

Het Handelsgericht Wien heeft als rechter in beroep [OMISSIS] in de zaak van verzoeker **Stephan Naumann**, [OMISSIS] Achau, [OMISSIS] tegen verweerster **Austrian Airlines AG**, [OMISSIS] Wien-Flughafen, [OMISSIS] over 400 EUR met kosten en rente op verzoekers beroep (in beroep betrokken bedrag: 332 EUR) tegen het vonnis van het Bezirksgericht für Handelssachen Wien van 14 oktober 2013 [OMISSIS] in niet-openbare terechtzitting de volgende

B e s c h i k k i n g

gegeven:

I) Het Hof van Justitie van de Europese Unie worden overeenkomstig artikel 267, derde alinea, VWEU de volgende vragen ter prejudiciële beslissing voorgelegd:

1) Moet het recht op compensatie in de zin van artikel 7 (Recht op compensatie) van verordening (EG) nr. 261/2004 van het Europees Parlement en de Raad van 11 februari 2004 tot vaststelling van gemeenschappelijke regels inzake compensatie en bijstand aan luchtreizigers bij instapweigering en annulering of langdurige vertraging van vluchten en tot intrekking van verordening (EEG) nr. 295/91(hierna: „verordening”), worden opgevat als een recht op een vaste schadevergoeding, als een contractuele boete, als een recht op schadevergoeding met het karakter van een straf („punitive damage”), als een recht dat de verbintenis wordt uitgevoerd en gegarandeerd, dan wel als een recht sui generis?

2) Moet het in artikel 12 (Verdere compensatie), lid 1, tweede zin, van de verordening bepaalde dat de uit hoofde van deze verordening toegekende compensatie op eventuele verdere compensatie in mindering kan worden gebracht, aldus worden uitgelegd dat de passagier alleen op verdere compensatie van de luchtvaartmaatschappij die de vlucht uitvoerde, of ook op een verdere compensatie van de touroperator gerechtigd is?

3) Moet het recht van de passagier op verdere compensatie in de zin van artikel 12 (Verdere compensatie) van de verordening aldus worden uitgelegd dat het ook het recht op een prijsvermindering (garantie) wegens vluchtvertraging naar nationaal recht omvat?

[Or. 2]

4) Kan een naar nationaal recht aan de passagier door de touroperator verleend recht op prijsvermindering (garantie) en/of een recht op compensatie voor vluchtvertraging in mindering worden gebracht (artikel 12 van de verordening) op een door de luchtvaartmaatschappij die de vlucht uitvoert, overeenkomstig artikel 7 (Recht op compensatie) van de verordening te verlenen recht op compensatie wegens dezelfde vertraging?

5) Voor zover in mindering kan worden gebracht: kan de luchtvaartmaatschappij dit steeds doen of hangt dit af van de vraag in hoeverre het nationaal recht ze toestaat of de rechter ze als passend beschouwt?

6) Voor zover nationaal recht beslissend is of het ter beoordeling van de rechter staat: moeten door de betaling van de compensatie volgens artikel 7 van de verordening alleen het ongemak en het tijdverlies voor de passagier als gevolg van de vertraging dan wel ook de materiële schade worden vergoed?

II) De behandeling van de zaak wordt tot de prejudiciële beslissing van het Hof van Justitie geschorst overeenkomstig § 90a, lid 1, Gerichtsorganisationsgesetz (GOG) (wet gerechtelijke organisatie).

M o t i v e r i n g:

I. Feiten

Verzoeker boekte bij TUI Austria GmbH als touroperator een pakketreis naar Hurghada, met een vlucht onder vluchtnummer OS 9543 (OS = verweersters internationale IATA-Code) met vertrek op 23 december 2012 om 10 uur van Wenen naar Hurghada. Voorts boekte verzoeker bij verweerster onder hetzelfde vluchtnummer zitplaatsreserveringen die door verweerster zijn bevestigd.

Verweerster voerde als luchtvaartmaatschappij de geplande vlucht eerst uit op 24 december 2012 om 8.30 uur vanuit Wenen.

Verzoekers vertegenwoordiger verzocht verweerster verzoeker op grond van de verordening 400 EUR en verdere kosten voor het beroep op een advocaat te betalen.

Verweerster weigerde de kosten voor het beroep op een advocaat te betalen en verklaarde zich, mits de boekingsbevestigingen werden toegezonden, bereid 400 EUR overeenkomstig de verordening te betalen aan verzoekers vertegenwoordiger.

Tegelijk verzocht verzoekers vertegenwoordiger de touroperator, TUI Österreich GmbH, in naam van zijn cliënt wegens een vluchtvertraging van 22,5 uur om een prijsvermindering ten belope van 332 EUR, berekend op basis van de vaste prijs [Or. 3] van 2.514 EUR: 7 dagen x 5 % x 18,5 uur, en eiste voorts 136,64 EUR voor het beroep op een advocaat. TUI Österreich GmbH betaalde aan verzoekers vertegenwoordiger 5 % voor 18,5 uur naar evenredigheid van een prijs per dag van 332 EUR, vermeerderd met een bijkomend bedrag. Verzoeker kreeg van zijn vertegenwoordiger 332 EUR en verzoekers vertegenwoordiger behield de rest voor advocaatkosten.

Verweerster wist, toen zij verzoekers vertegenwoordiger aanbood 400 EUR te betalen, niets van de betaling van TUI Österreich GmbH aan verzoekers vertegenwoordiger.

II. Betoog van partijen

Verzoeker verzocht verweerster als luchtvaartmaatschappij, die de vlucht uitvoerde in de zin van de verordening, om 400 EUR compensatie overeenkomstig artikel 7, lid 1, onder b), van deze verordening wegens 22,5 uur vluchtvertraging met vlucht OS 9543. De vluchtvertraging bedroeg meer dan drie uur en de afstand meer dan 1.500 km. Sinds de arresten van het Hof in de zaken C-402/07 en C-432/07 is duidelijk dat passagiers krachtens artikel 7 van de verordening ook bij vluchtvertraging recht op compensatie hebben. Volgens verzoeker kan verweerster de betaling door de touroperator, TUI Österreich GmbH, aan verzoeker uit hoofde van de garantie (prijsvermindering) niet in mindering brengen op de aan verzoeker door verweerster te verlenen compensatie. Artikel 3,

lid 6, van de verordening bepaalt uitdrukkelijk dat deze verordening niet van invloed is op de rechten van de passagiers volgens richtlijn 90/314/EEG (richtlijn pakketreizen). De verordening is volgens haar preambule gericht op de waarborging van een hoog niveau van bescherming van de passagiers, verhoging van de beschermingsnormen en versterking van de rechten van de passagiers. De verordening stelt uitdrukkelijk vast dat instapweigering, annulering respectievelijk langdurige vluchtvertraging voor passagiers ernstige moeilijkheden en ongemak met zich meebrengen; zulks gebeurde te vaak. Doel van de verordening is dus ook deze moeilijkheden en ongemakken te verminderen. De verordening moet de luchtvaartmaatschappijen aansporen om hun contractuele verbintenissen na te komen. Daartoe dient jammer genoeg de betaling van compensatie te worden opgelegd. De verordening behandelde geen situaties waarin touroperators een wezenlijk deel van de diensten waartoe zij zich verbonden, niet verrichten (1/7 van de totale verblijfsduur). Verweerster alsook de touroperator kwamen hun overeenkomst niet na en verweerster ging voorbij aan artikel 12 van de verordening, daar deze verordening van toepassing is onverminderd een verder recht op compensatie van passagiers, waarbij uitsluitend bij een verdere compensatie op de toegekende compensatie in mindering kan worden gebracht. Verzoeker stelt evenwel geen verder recht tegen verweerster, waardoor daarop niet in mindering zou kunnen worden gebracht.

Verzoeker baseert zijn recht ook op het feit dat verweerster zijn recht erkent [Or. 4] en, ondanks uitnodiging tot betaling, zulks niet heeft gedaan.

Verweerster betwist het verzoek, vordert afwijzing ervan en stelt dat verzoeker reeds 400 EUR wegens vluchtvertraging heeft gekregen van TUI Österreich GmbH. Volgens artikel 12 van de verordening kan de uit hoofde van deze verordening toegekende compensatie op eventuele verdere compensatie in mindering worden gebracht, hetgeen ook in het omgekeerde geval geldt. De reiziger, die een pakketreis heeft geboekt, kan zelf beslissen of hij jegens de luchtvaartmaatschappij die de vlucht uitvoert, zijn rechten op basis van verordening nr. 261/2004 of jegens de touroperator op basis van de overeenkomst over de pakketreis overeenkomstig de §§ 31 KSchG (Konsumentenschutzgesetz; wet tot bescherming van de consument) (rectificatie: §§ 31b KSchG e.v.) uitoefent. De passagier kan evenwel niet én het recht op basis van de overeenkomst over de pakketreis én het recht op basis van de verordening uitoefenen. Bij instapweigering, annulering en vluchtvertraging komt iedere prijsvermindering steeds in mindering op de compensatie. Artikel 12 van verordening nr. 261/2004 betrof duidelijk de samenloop tussen compensaties krachtens de verordening en rechten op verdere compensatie op andere rechtsgrondslagen. Deze laatste bleven bestaan en kunnen parallel met het recht op compensatie worden uitgeoefend, voor zover zij verder gaan. In de onderhavige zaak kwam het bedrag op compensatie overeen met het bedrag van het recht op compensatie van de touroperator, die de pakketreis organiseert, en berustte het op dezelfde rechtsgrondslag. Na verrekening met de reeds ontvangen vergoeding heeft verzoeker geen recht op compensatie meer.

Voor het overige betwist verweerster een luchtvaartmaatschappij te zijn geweest die de vlucht uitvoert, en verzoekers vordering te hebben erkend.

III. Procesverloop tot dusver

De rechter in eerste aanleg wees de vordering gedeeltelijk toe. Zijns inziens moest verweerster verzoeker 68 EUR, vermeerderd met 4 % rente sinds 20 februari 2013, en een evenredig deel van de proceskosten van 9,86 EUR binnen 14 dagen in handen van verzoekers vertegenwoordiger betalen. De rechter in eerste aanleg wees de vordering voor het overige, namelijk betaling door verweerster aan verzoeker van 332 EUR, vermeerderd met 4 % rente sinds 20 februari 2013, af en gelastte verzoeker verweerster de evenredig op 108,85 EUR (met inbegrip van 18,14 EUR in de omzetbelasting) vastgestelde proceskosten binnen 14 dagen in handen van verweersters vertegenwoordiger te betalen. De motivering van de rechter in eerste aanleg bevestigde dat verweerster gold als luchtvaartmaatschappij die de vlucht uitvoerde, en ontkende dat verweerster constitutief erkende verzoeker 400 EUR met rente en kosten te moeten betalen. Over verzoekers recht krachtens artikel 7 van de verordening verklaarde deze rechter dat moest worden uitgegaan van twee verschillende compensatiesystemen, namelijk het recht op compensatie zonder schuld krachtens de verordening en een recht op prijsvermindering naar burgerlijk recht. Overeenkomstig artikel 12 van de verordening geldt de verordening onverminderd een verdere [Or. 5] compensatie van de passagier en dient de volgens de verordening gegarandeerde compensatie in mindering te worden gebracht op een verdere compensatie; dat moet ook in het omgekeerde geval gelden. De verordening moet autonoom en niet naar nationaal recht worden uitgelegd. Deze uitlegging kan alleen tot gevolg hebben dat de passagier, doordat de compensatie in mindering kan worden gebracht op de vermindering van de prijs van de reis, niet tegelijk zijn recht op vermindering van de prijs van de reis jegens de touroperator kan uitoefenen en volledige compensatie eisen van de luchtvaartmaatschappij die de vlucht uitvoert. Het in de verordening gebruikte begrip compensatie dient dus ruimer te worden uitgelegd dan naar nationaal recht en omvat ook het recht op prijsvermindering. Het begrip compensatie moet dus als alomvattend worden opgevat en betekent elke vorm van schadevergoeding. Als gevolg daarvan moet verzoeker het door de touroperator betaalde in mindering laten brengen op zijn recht op compensatie jegens verweerster. Daar verzoeker evenwel slechts 332 EUR als recht op prijsvermindering voor de vluchtvertraging zelf heeft gevorderd en het restbedrag kosten voor het beroep op een advocaat vertegenwoordigen, is ook alleen dit bedrag als compensatie te beschouwen. Verzoeker dient dus slechts 332 EUR in mindering te laten brengen en verzoeker moet dus het resterende bedrag van 68 EUR worden toegekend. [OMISSIS]

Daartegen heeft verzoeker beroep ingesteld bij het Handelsgericht Wien.

IV. Beroep

[OMISSIS]

Appellant betwist de uitlegging van de rechter in eerste aanleg wegens onjuiste rechtsopvatting. Hij acht het oordeel dat verweersters schrijven slechts een declaratieve en geen constitutieve erkenning vormde, onjuist.

Ook onjuist is het oordeel van de rechter in eerste aanleg dat verzoeker het door de touroperator betaalde in mindering moet laten brengen op zijn recht op compensatie tegen verweester. Zo gaat de rechter in eerste aanleg eraan voorbij dat de rechtsgrondslag voor de betaling door de touroperator een wijziging van de overeenkomst is, daar de touroperator niet alle contractueel verschuldigde diensten heeft verricht. In feite verrichtte de touroperator 1/7 van de diensten niet. De door verzoeker aan de touroperator betaalde prijs moet dus worden verminderd naar evenredigheid van de geringere dienstverrichting. De betalingen van de touroperator, doordat hij de krachtens de overeenkomst inzake de organisatie van de reis contractueel verschuldigde diensten gedeeltelijk niet heeft verricht, kunnen evenwel niet in mindering worden gebracht bij verweester wegens de instapweigering op het overeengekomen tijdstip in strijd met de overeenkomst. Artikel 3, lid 6, van de verordening stelt uitdrukkelijk vast dat deze verordening niet van invloed is op de rechten van de passagiers volgens richtlijn 90/314 (richtlijn reispakketten). Voorts [Or. 6] gaat de rechter in eerste aanleg eraan voorbij dat de betaling van de touroperator aan verzoeker er niet kan toe leiden dat verweester als luchtvaartmaatschappij (financieel) beter af zou of moet zijn. De betaling van de touroperator strekt niet tot (financiële) ontlasting van verweester, maar tot vergoeding van de rechten als gevolg van de gebrekkige (daar onvolledige) nakoming van de overeenkomst. Overeenkomstig artikel 12 van de verordening is deze verordening van toepassing onverminderd de rechten van een passagier op verdere compensatie, waarbij uitsluitend een toegekende compensatie op eventuele verdere compensatie in mindering kan worden gebracht. In feite stelt verzoeker geen recht op verdere compensatie tegen verweester zodat niet in mindering kan worden gebracht. [OMISSIS] [herhaling van een deel van het betoog van het beroep dat hierboven onder II is weergegeven]

V. Prejudiciële vraag:

Relevant zijn artikel 6 (Vertraging), artikel 7 (Recht op compensatie) en artikel 12 (Verdere compensatie) en de overwegingen 2, 7 en 21 van de verordening.

Inzake de eerste vraag:

Artikel 7 stelt het recht op compensatie op zich vast en bepaalt de voorwaarden voor het bedrag ervan en de betalingsmodaliteiten. Noch artikel 7, noch de overwegingen van verordening nr. 261/2004 gaan nader in op de juridische aard van het recht op compensatie. Rechtspraak en rechtsleer zijn het verregaand eens

dat dit recht een recht is dat als een gestandaardiseerde maatregel zonder meer kan worden geclaimd. Volgens de Duitse rechtspraak op het hoogste niveau [OMISSIS] wordt het recht op compensatie beschouwd als een „recht op compensatie tegen een standaardbedrag ongeacht schade of schuld”. Volgens de kwalificatie in de rechtsleer als een recht op schadevergoeding met het karakter van een straf („punitive damage”) gaat het om een recht sui generis [Or. 7] (zie de samenvatting in Hausmann [2012] blz. 358, Europäische Fluggastrechte im Fall der Nichtbeförderung und bei Annullierung und großer Verspätung von Flügen), waarvan de verhouding tot het recht op schadevergoeding niet is verduidelijkt.

De uitlegging van het begrip recht op compensatie respectievelijk de juridische aard van het recht op compensatie is relevant voor zover artikel 12 van de verordening betrekking heeft op de „toegekende compensatie” en dus op het recht op compensatie volgens artikel 7. Om te weten of de compensatie op zich staat dan wel samen met nationale „rechten op schadevergoeding” (§§ 1293 e.v. ABGB) (Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch; burgerlijk wetboek) hetzelfde kan dekken, zodat zij niet in mindering kan worden gebracht (artikel 12), dan wel niet hetzelfde dekt en dus in mindering kan worden gebracht, is het om op het beroep concreet te beslissen noodzakelijk te weten hoe het recht op compensatie krachtens artikel 7 van de verordening naar juridische aard moet worden gekwalificeerd respectievelijk uitgelegd.

Inzake de tweede vraag:

Uit de tekst van artikel 12 van de verordening blijkt niet of het bij het recht op „verdere compensatie” van de passagier alleen gaat om een recht van de passagier tegen de luchtvaartmaatschappij die de vlucht uitvoert, dan wel ook om een recht bijvoorbeeld tegen de touroperator. Dit is relevant daar bij een recht op „verdere compensatie” alleen tegen de luchtvaartonderneming rechten tegen een touroperator buiten beschouwing kunnen blijven.

Inzake de derde vraag:

De vraag inzake de uitlegging van het begrip recht op „verdere compensatie” is relevant voor zover daarmee alleen rekening dient te worden gehouden als in mindering wordt gebracht wanneer nationale rechten op een garantie (in casu prijsvermindering; §§ 922 en 932 ABGB) eveneens vallen onder het begrip recht op compensatie in artikel 12 van de verordening.

Inzake de vierde vraag:

Volgens de expliciete tekst van artikel 12, lid 1, tweede zin, kan de uit hoofde van deze verordening toegekende compensatie op eventuele verdere compensatie in mindering worden gebracht, maar niet omgekeerd (<http://www.fluggastrechte-kommentar.de> op artikel 12, randnummer 27). Anders dan de uitdrukkelijke tekst is ook gesteld dat het bij de vaststelling van deze bepaling niet in de bedoeling van de Europese wetgever kan hebben gelegen om daarbij uit te sluiten dat ook in

omgekeerde zin in mindering kan worden gebracht (<http://www.fluggastrechte-kommentar.de> op artikel 12, randnummers 19, 20, 23-25; Hausmann [2012] blz. 484 e.v. Europäische Fluggastrechte im Fall der Nichtbeförderung und bei Annullierung und großer Verspätung von Flügen). In het onderhavige geding is dit voor de beslissing in beroep relevant voor zover verzoeker van verweerster de volledige compensatie krachtens artikel 7 zou kunnen eisen, zonder het van de touroperator verkregene in mindering te brengen.

[Or. 8]

Inzake de vijfde vraag:

Het werkwoord „kan” in het in artikel 12 bepaalde dat de compensatie op eventuele verdere compensatie in mindering kan worden gebracht, is niet nader geregeld. Derhalve is het in het onderhavige geding relevant of de luchtvaartmaatschappij in mindering kan brengen eigener beweging reeds vóór het geding dan wel eerst in het geding; en of, indien zulks alleen mogelijk is in het geding, alleen in mindering kan worden gebracht als antwoord op een expliciet bezwaar van de luchtvaartmaatschappij (zoals bijvoorbeeld bij verjaring) of door de rechter in mindering moet worden gebracht indien een verzoek daartoe wordt toegewezen. Wanneer daartoe in het geding wordt overgegaan, is voorts relevant of het ter beoordeling van de rechter staat in hoeverre in de onderhavige zaak rekening moet worden gehouden met het door de touroperator betaalde dan wel of, ingeval de luchtvaartmaatschappij zulks stelt, door de rechter in elk geval rekening moet worden gehouden met het volledige bedrag. Dit is in de onderhavige zaak hoe dan ook relevant wanneer eventueel rekening wordt gehouden met het door de touroperator betaalde in het licht van het bedrag ervan.

Inzake de zesde vraag:

De verwijzende rechter is zich ervan bewust dat deze vraag zoals de eerste vraag wederom ziet op de juridische aard respectievelijk de inhoud van het recht op compensatie krachtens artikel 7, maar deze vraag wordt voor de volledigheid in samenhang met de vijfde vraag gesteld indien, gelet op de aard en de wijze waarop de compensatie op eventuele verdere compensatie in mindering kan worden gebracht, met name gelet op het gebruik van het werkwoord „kan”, bijvoorbeeld naar aanleiding van de uitoefening van de beoordelingsvrijheid, bijkomende aspecten voortvloeien uit de juridische aard van het recht op compensatie, die bijvoorbeeld bij een discretionaire beslissing mede een rol moeten spelen.

Er is geen nationale rechtspraak over de uitlegging van de artikelen van voormelde verordening.

De gevoegde zaken C-475/13 en C-476/13 betroffen recentelijk een prejudiciële vraag inzake uitlegging van de artikelen 7 en 12 van verordening nr. 261/2004, maar werden door het Hof bij beschikking van 21 mei 2014 doorgehaald na

intrekking van de prejudiciële vragen door het Duitse Bundesgerichtshof. De verwijzende rechter heeft geen kennis van bij het Hof thans ingediende aanhangige verzoeken om prejudiciële beslissingen betreffende de aangehaalde bepalingen van verordening nr. 261/2004 en betreffende de in het onderhavige beroep relevante vragen

VI. Verwijzingsplicht en schorsing van de behandeling:

In casu doet het Berufungsgericht uitspraak in laatste aanleg. (§ 502, lid 2, ZPO) (Zivilprozessordnung; wetboek burgerlijke rechtsvordering).

Bovendien is de toepassing van het hier uit te leggen relevante Unierecht niet zo duidelijk (leer van de acte clair), dat de gestelde vragen buiten alle redelijke twijfel zijn te beantwoorden. De vragen zijn relevant voor de beslissing.

[Or. 9]

[OMISSIS]